

Anonimizēta versija

Tulkojums

C-96/20 – 1

Lieta C-96/20

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2020. gada 24. februāris

Iesniedzējtiesa:

Corte suprema di cassazione (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 7. novembris

Kasācijas sūdzības iesniedzēji:

Ordine Nazionale Biologi

MX

NY

OZ

Pretkasācijas sūdzības iesniedzēja:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

ITĀLIJAS REPUBLIKA

CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE

PRIMA SEZIONE CIVILE [Augstākās kasācijas tiesas Pirmā civillietu
palāta]

[*omissis*: procedūra]

RĪKOJUMS PAR PAGAUDU NOREGULĒJUMU

par kasācijas sūdzību [...], ko iesniedza:

LV

Ordine Nazionale Biologi [Valsts biologu kolēģija] [..]

- kasācijas sūdzības iesniedzēja –

pret

Presidenza del Consiglio dei Ministri [Ministru padomes prezidentūru] [..]

[oriģ. 2. lpp.]

- pretkasācijas sūdzības iesniedzēju –

[..]

par *CORTE D'APPELLO di ROMA* [Romas apelācijas tiesas] spriedumu Nr. 3817/2015, kas ir pieņemts 2015. gada 19. jūnijā;

[omissis: procedūra]

FAKTISKIE APSTĀKĻI

2008. gada 10. jūnijā *Ordine Nazionale dei Biologi*, kā arī biologi [personas ar augstāko izglītību bioloģijā, *dottori in biologia*] MX, NY, [..] un OZ iesniedza prasības pieteikumu *Tribunale di Roma* [Romas tiesā] pret *Presidenza del Consiglio dei Ministri* [omissis: un citām valsts pārvaldes iestādēm], iebilstot, ka esot pārkāptas tiesības tikt ieceltiem asinsdonoru centru atbildīgo personu amatā, kuras saskaņā ar Direktīvas 2002/98/EK, ar kuru nosaka kvalitātes un drošības standartus attiecībā uz cilvēka asins un asins komponentu savākšanu, testēšanu, apstrādi, uzglabāšanu un izplatīšanu [oriģ. 3. lpp.], 9. panta 2. punktu ir atzītas personām, kurām ir augstākā izglītība bioloģijas zinātņu jomā, un personām, kurām ir augstākā izglītība medicīnas un ķirurģijas jomā – izpildot noteiktas pieredzes prasības, kuras prasītāji izpilda.

Prasītāji iebilst, ka 2007. gada Leģislatīvā dekrēta Nr. 261, ar ko ir īstenota minētā direktīva, 6. panta 2. punktā kā izglītība, kas dod tiesības piekļūt minēto centru atbildīgo personu amatiem, ir minēts vienīgi augstākās izglītības diploms medicīnā un ķirurģijā, tādējādi, ar tiesisko regulējumu, kas pārkāpjot Eiropas tiesību normas un kas nebūtu piemērojams, biologu kategorijai esot liegta iespēja tikt ieceltiem atbildīgo personu amatā.

Tribunale [..] noraidīja prasības pieteikumu [..]; *Tribunale* izslēdza [..], ka direktīva būtu tieši piemērojama [*self-executing*], jo tajā ir paredzēti asinsdonoru centru izveides vispārēji noteikumi, minēto centru dibināšanai un darbībai bija jāpieņem valsts tiesiskais regulējums. Attiecībā uz valsts atbildību par direktīvas kļūdainu transponēšanu prasība ir noraidāma, jo Eiropas tiesiskajā regulējumā [dalīb]valstīm tika atstāta brīvība izvēlēties starp mediķiem un bioloģiem, vai arī izvēlēties abus, un tātad tā ir rīcības brīvības ietvaros izdarītā izvēle, kura nav apstrīdama.

Corte d'Appello di Roma [Romas apelācijas tiesa] [..] ar 2015. gada 19. jūnija spriedumu Nr. 3817 [..] **[oriģ. 4. lpp.]** atstāja minēto spriedumu negrozītu [*omissis*: pirmās instances sprieduma motivācijas atkārtojums].

Par šo spriedumu [*omissis*: procedūra] *Ordine Nazionale dei Biologi*, MX, NY un OZ iesniedza kasācijas sūdzību ar diviem pamatiem, par kuriem *Presidenza del Consiglio* iesniedza pretkasācijas sūdzību [*omissis*: procedūra].

TIESISKIE APSVĒRUMI

1. Ar pirmo [kasācijas] pamatu, norādot uz Itālijas Civilkodeksa [*Codice civile*] 2909. panta un Itālijas Civilprocesa kodeksa [*Codice di procedura civile*] 112. panta pārkāpumu, kasācijas sūdzības iesniedzēji apgalvo, ka *Corte d'Appello* esot kļūdījusies, interpretējot prasījumu, ar ko tika lūgts konstatēt bioloģu tiesības – kuras esot piešķirtas ar Direktīvas 9. panta 2. punktu un kuras Itālijas valsts neesot ieviesusi – tikt ieceltiem asinsdonoru centra “atbildīgās personas” amatā.
2. Ar otro [kasācijas] pamatu ir norādīts uz Itālijas konstitūcijas [*Costituzione*] 10. un 117. panta, LESD 288. panta, Direktīvas 2002/98/EK 9. panta, Itālijas Civilkodeksa ievaddaļas 12. panta pārkāpumiem. Kasācijas sūdzības iesniedzēji apgalvo, ka spriedumā esot kļūdaini atzīts, ka direktīva nav tieši piemērojama: tās 9. panta 2. punktā nav nošķirts starp personām, kurām ir augstākā izglītība medicīnā un ķirurģijā, un personām, kurām ir augstākā izglītība bioloģijā, kuras ar vienādo praktisko pieredzi ir abas norādītas kā subjekti, kas ir piemēroti iecelšanai minēto centru atbildīgo personu amatos.

[oriģ. 5. lpp.]

3. Ar pretkasācijas sūdzību [..] *Presidenza del Consiglio* norāda uz Itālijas Civilprocesa kodeksa 112. un 276. panta 2. punkta pārkāpumu, jo *Tribunale* izvērtēja jautājumu par 2007. gada Leģislatīvā dekrēta Nr. 261 6. panta 2. punkta likumību iespējamā Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, kad prasītāji šādu prasījumu nekad neesot izteikuši, bet esot lūguši vienīgi konstatēt tiesības, kuras, pēc to uzskatiem, tieši izriet no direktīvas.
4. Jautājums par prasījuma, kas ir pretprasību priekšmets un kas ir jāanalizē vispirms, identificēšanu, ir jāatrisina kasācijas sūdzības iesniedzēju ierosinātajā nozīmē: lietas dokumentu tieša pārbaude, ko pieļauj jautājuma procesuālais raksturs, liek konstatēt, ka, kaut arī *Ordine* un bioloģi lūdz nepiemērot valsts tiesisko regulējumu, tie vienlaikus iebilst, ka direktīvas transponēšana valsts tiesībās neatspoguļo tās saturu, izraisa nelabvēlīgāku situāciju profesionālai kategorijai un atsevišķiem bioloģiem, ieviešot tos diskriminējošu tiesisko regulējumu. Tādējādi ir konstatējams, ka: 1) pārkāptās Savienības tiesību normas (9. panta 2. punkts) mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām; 2) tas ir pietiekami raksturots pārkāpums, kas ir jāsaprot kā būtisks un acīmredzams pārkāpums; 3) pastāv cēloņsakarība starp dalībvalstij noteiktā pienākuma pārkāpumu un cietušajai personai nodarīto kaitējumu (šajā sakarā skat. Tiesas spriedumu,

1991. gada 10. novembris, apvienotās lietas C-6/90 un C-9/90, *Francovich* – par dalībvalstu pienākumiem atlīdzināt zaudējumus, kurus izraisa Kopienų direktīvu netransponēšana [**oriģ. 6. lpp.**]; un spriedumu, 1996. gada 5. marts, apvienotās lietas C-46/93 un C-48/93, *Brasserie du Pêcheur* un *Factortame* – kas vispārīgi attiecas uz dalībvalstu pienākumiem atlīdzināt privātpersonu zaudējumus, kurus izraisa Kopienų tiesību pārkāpumi).

Iepriekš minētajam ir jāpiebilst, ka, pamatojoties uz efektivitātes un nediskriminācijas principiem, Savienības tiesību normas ir jāpiemēro pilnībā, arī pēc savas ierosmes, un tas nevar tikt ierobežots ar procesuāla rakstura šķēršļiem [*omissis*: procedūra].

5. Direktīvas 2002/98/EK 13.–15. apsvērumā ir paredzēts, ka:

- Dalībvalstīm būtu jānodrošina atbilstošs statusa piešķiršanas, atļaušanas, akreditācijas vai licencēšanas mehānisms, lai nodrošinātu asinsdonoru centru darbību saskaņā ar šīs direktīvas prasībām;

- Dalībvalstīm jāorganizē inspekcijas un kontroles pasākumi, ko veiktu kompetento iestādi pārstāvošas amatpersonas, lai nodrošinātu asinsdonoru centru atbilstību šīs direktīvas noteikumiem;

- Asins un asins komponentu savākšanā, testēšanā, apstrādē, uzglabāšanā un izplatīšanā tieši iesaistītajam personālam jābūt attiecīgi kvalificētam, [**oriģ. 7. lpp.**] un tas laicīgi jānodrošina ar atbilstošu apmācību, neierobežojot esošo Kopienų tiesību aktu par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu un par darba ņēmēju aizsardzību;

- 1. pantā ir izvirzīti mērķi, precizējot, ka: “Šī direktīva nosaka cilvēka asins un asins komponentu kvalitātes un drošības standartus, lai nodrošinātu augstu cilvēka veselības aizsardzības līmeni”.

- 4. pantā cita starpā ir paredzēts, ka: “1. Dalībvalstis izraugās kompetento iestādi vai iestādes, kas atbild par šīs direktīvas prasību īstenošanu. 2. Šī direktīva neaizliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsardzības pasākumus, kas atbilst Līguma noteikumiem. [...]”.

- 5. pantā ir paredzēts, ka: “1. Dalībvalstis nodrošina, ka darbības, kas saistītas ar cilvēka asiņu un asins komponentu savākšanu un testēšanu neatkarīgi no paredzētās lietošanas un to izgatavošanu, uzglabāšanu un izplatīšanu, ja tie paredzēti asins pārļiešanai, veic tikai tādi asinsdonoru centri, kuriem kompetentā iestāde ir piešķīrusi šādu statusu vai kurus tās apstiprinājušas, akreditējušas vai licencējušas”.

- 9. panta 1. punktā ir paredzēti asinsdonoru centra izraudzītās “atbildīgās personas” konkrētie pienākumi, šī panta 2. punktā ir paredzēts, ka: “2. Atbildīgās personas kvalifikācija atbilst vismaz šādiem minimālajiem nosacījumiem: a) viņam/viņai ir diploms, [**oriģ. 8. lpp.**] apliecība vai cits kvalifikācijas

apliecinājuma dokuments medicīnas vai bioloģijas zinātņu jomā, kas piešķirts par universitātes izglītības programmas vai par tādas izglītības programmas pabeigšanu, ko attiecīgā dalībvalsts atzinusi par līdzvērtīgu; b) viņam/viņai ir vismaz divu gadu praktiska pēcdiploma pieredze attiecīgajās jomās vienā vai vairākos centros, kas ir pilnvaroti veikt darbības attiecībā uz cilvēka asins vai asins komponentu savākšanu un/vai testēšanu vai to izgatavošanu, uzglabāšanu un izplatīšanu”.

6. 2007. gada 20. decembra Leģislatīvais dekrēts Nr. 261 [*d.lgs. 20 dicembre 2007, n. 261*] ar nosaukumu “Grozījumi 2005. gada 19. augusta Leģislatīvajā dekrētā Nr. 191, ar ko īsteno Direktīvu 2002/98/EK, ar kuru nosaka kvalitātes un drošības standartus attiecībā uz cilvēka asins un asins komponentu savākšanu, testēšanu, apstrādi, uzglabāšanu un izplatīšanu” [*“Revisione del decreto legislativo 19 agosto 2005, n. 191, recante attuazione della direttiva 2002/98/CE che stabilisce norme di qualità e di sicurezza per la raccolta, il controllo, la lavorazione, la conservazione e la distribuzione del sangue umano e dei suoi componenti”*]:

- 2. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir definēts “asinsdonoru centrs”: struktūras un attiecīgās struktūrvienības, ieskaitot spēkā esošajos reģionālajos tiesību aktos paredzētās asins savākšanas struktūras, kas ir atbildīgas par visiem cilvēka asiņu vai asins komponentu savākšanas un testēšanas aspektiem neatkarīgi no to paredzētās lietošanas, kā arī par to apstrādi, uzglabāšanu, izplatīšanu un izmantošanu, ja tie paredzēti asins pārļiešanai;

- 4. pantā ir paredzēts, ka darbības, kas ir saistītas ar cilvēka asiņu un asins komponentu savākšanu un testēšanu, ieskaitot spēkā esošajos tiesību aktos paredzēto bioloģiskās apstiprināšanas testu veikšanu, neatkarīgi no paredzētās lietošanas un to izgatavošanu, uzglabāšanu, izplatīšanu un izmantošanu, ja tie paredzēti asins pārļiešanai, veic tikai **[oriģ. 9. lpp.]** īpašie centri, kuriem ir gan atļauja, gan akreditācija;

- 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka struktūra, kurā ir asinsdonoru centrs, nozīmē tā atbildīgo personu, paredzot tās pienākumus, un šī panta 2. punktā ir paredzēts, ka: “1. punktā minētajai atbildīgai personai ir augstākās izglītības diploms medicīnā un ķirurģijā, kā arī atbilstība spēkā esošajos tiesību aktos paredzētām prasībām piekļuvei kompleksās struktūras asins pārļiešanas medicīnas jomā vadošajam amatam”.

7. Tātad saskaņā ar valsts tiesībām personām ar augstāko izglītību bioloģijā ir liegta piekļuve asinsdonoru centru atbildīgās personas amatam, savukārt, kā ir minēts iepriekš, direktīvā kā kvalifikācijas prasības minētajam amatam ir norādīti augstāko izglītību apliecinājoši dokumenti “*medicīnas vai bioloģijas zinātņu jomā*”.

Tomēr, lai gan patiešām [...] direktīva paredz minimālās prasības, ļaujot valstīm tās reglamentētajā jomā saglabāt un ieviest stingrākus aizsardzības pasākumus, iesniedzējtiesas jautājums attiecas uz pašu tiesību normas struktūru, vai Direktīvas 9. panta 2. punktā personām ar augstāko izglītību bioloģijas zinātnēs, tādā pašā

veidā kā personām ar augstāko izglītību medicīnas zinātnēs (kurām, protams, ir nepieciešamā pieredze), ir tieši atzītas tiesības tikt ieceltiem asinsdonoru centru atbildīgo personu amatos, vai turpretī direktīva atstāj dalībvalstīm iespēju izvēlēties starp vienu vai otru kategoriju, atbilstoši argumentiem, kurus izvirza attiecīgi kasācijas sūdzības iesniedzēji un valsts pārvaldes iestāde.

Proti, pirmajā gadījumā Eiropas tiesiskā regulējuma transponēšana **[oriģ. 10. lpp.]** valsts tiesībās būtu neprecīza, tieši kā to apgalvo biologi, kuri uzsver diskriminējošo pieeju – mediķi pilnīgi noteikti esot sagatavotāki un pieredzējušāki – un uzsver, ka to prasība nav banāls kvalifikāciju apliecināšu dokumentu atzīšanas gadījums, bet gan patiesa valsts pienākuma neizpilde, kas pretēji Savienības tiesībām liedz tiem piekļuvi vadošajam amatam.

Savukārt otrajā gadījumā tā būtu valsts rīcības brīvība – kuru nevar apstrīdēt tiesā – izvēlēties subjektus, kuri tiek uzskatīti par vispiemērotākajiem pienākumu izpildei.

8. Tā kā pareizais interpretācijas variants nav uzreiz skaidrs, arī ņemot vērā sistēmisko kritēriju, kas attiecas uz visu tiesisko regulējumu, kurā ietilpst tiesību norma, *Corte* uzskata, ka tai ir jāuzdod prejudiciālais interpretācijas jautājums ES Tiesai, kurai saskaņā ar LESD 267. pantu tiek uzdoti šādi jautājumi:

“Vai Direktīvas 2002/98/EK, ar kuru nosaka kvalitātes un drošības standartus attiecībā uz cilvēka asins un asins komponentu savākšanu, testēšanu, apstrādi, uzglabāšanu un izplatīšanu, 9. panta 2. punkta noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka papildus citiem obligātiem kvalifikācijas nosacījumiem piekļuvei asinsdonoru centra atbildīgās personas amatam, augstāko izglītību apliecināošs dokuments “medicīnas vai bioloģijas zinātņu jomā” tieši piešķir abu disciplīnu absolventiem tiesības veikt asinsdonoru centra atbildīgās **[oriģ. 11. lpp.]** personas amata pienākumus”?

“Vai līdz ar to Savienības tiesības atļauj vai aizliedz valsts tiesībās izslēgt iespēju, ka personas ar augstāko izglītību bioloģijas zinātnēs var pildīt iepriekš minētās asinsdonoru centra atbildīgās personas amata pienākumus”?

[omissis: procedūra]

[..] Roma, 2019. gada 7. novembris.

[..]